

Ny bog: Pak lydigheden ned og red verden

Udgivet 09/11/2017 — af Thomas Milsted

A NMELDELSE OG INTERVIEW - Sociolog Rasmus Willig og hans norske medforfatter, filosofen Arne Johan Vetlesen, er for nylig udkommet med bogen "Hvad skal vi svare?" Den gør op med tidens jubeloptimisme - især omkring teknologiske udviklinger. I bogen fremgår det, at når vores børn spørger, om det går godt, så burde vi svare nej. Thomas Milsted, som både anmelder bogen og interviewer Rasmus Willig, giver den alle de stjerner, han kan komme i nærheden af. Bogen er tænkt som et kampskrift. De to forskere opfordrer til ulydighed ved at tage de naive briller af og rykke nu - ja, for at redde verden.

Når man har lavet en brugsanvisning til, hvordan man redder verden, burde den ikke være genstand for en egentlig anmeldelse. Så skal den bare have seks stjerner. Alene for væsentligheden.

“

Vi skylder vores børn at give dem et svar på, hvorfor vi har ladet opvasken stå og efterladt oprydningen til dem. Og det er immervæk efter en af de vildeste og tarveligste fester, vi mennesker nogensinde har holdt

Når den samtidig, afsnit for afsnit, sparker benene væk under en. Fylder kroppens blodårer med den sorteste og ikke mindst dårligste samvittighed, står det næste hold stjerner parat.

Sådan er det, eller rettere, sådan havde jeg det, efter jeg havde læst bogen, "Hvad skal vi svare" af sociolog Rasmus Willig og filosof [Arne Johan Vetlesen](#).

For vi skylder vores børn at give dem et svar på, hvorfor vi har ladet opvasken stå og efterladt oprydningen til dem. Og det er immervæk efter en af de vildeste og tarveligste fester, vi mennesker nogensinde har holdt. Snak igen om, at vores børn er "curling børn". Gør det vores generation til den mest forkælede, på den teenageragtige og voldsomt irriterende; "jeg gider ikke at tage ansvar for det lort, jeg selv har lavet"- måde?

De næste stjerner skal gå til de seriøse og konstruktive bud, der gives for at vi trods alt kan nå at forbedre skaderne, inden vi leverer verden videre til den næste generation.

Vi har svinet og forurenet i en grad, der trodser enhver beskrivelse, og samtidig har, og det vel især de vækstforherligende politikere, iværksat mekanismer i form af rendyrkede ideologier, der fremturer med, at den rovdrift vi har udsat mennesker og naturen for, da på ingen måde er rovdrift, men naturens naturligste gang.

Og det værste; de forsøger med Bjørn [Lomborg wannabees](#) i spidsen at bilde os ind, at det ingen konsekvenser har haft.

Det kan i den forbindelse ikke undgå at få mig til at tænke på, om man nogensinde som generation har fået en bedre verden overleveret fra den foregående?

“

Hvis evnen til at være ulydig markerede begyndelsen på menneskets historie, kan lydigheden meget vel føre til afslutningen på menneskets historie – Erich Fromm

Jeg har talt med en af forfatterne bag bogen, [Rasmus Willig](#), og han mener ikke, at man sådan generelt kan sige, at generationer altid afleverer en dårligere version end den, de selv overtog.

"Hos de sidste mange generationer har vi oplevet et enormt uddannelsesmæssigt spring, som i høj grad også betyder, at vi lever nogle længere og bedre liv. Men hvis ikke vi ændrer adfærd nu, kan det også meget hurtigt være et overstået kapitel. Vi er på vej mod et kollektiv selvmord, det kan ikke fornægtes. Heraf alvoren, og Arne Johans Vetlesens og mit beskedne forsøg på et kampskrift", siger han..

Pak lydigheden ned

Bogen "Hvad skal vi svare?" åbner med et indledende citat fra [Erich Fromm](#): " Hvis evnen til at være ulydig markerede begyndelsen på menneskets historie, kan lydigheden meget vel (...) føre til afslutningen på menneskets historie".

Hermed appellerer forfatterne til, at kritikken ikke bare følges op af forslag til løsninger (som der gives mange af i den her bog), men også, at vi hver især gør vores yderste for at bidrage aktivt til de løsninger. Vi kan for eksempel vælge at stoppe med at flyve, stoppe med at spise kød, stoppe med at behandle andre mennesker uværdigt.. Men vigtigst kan vi først og fremmest stoppe med at

være lydige over for dem, som både vil håne og forhindre os i at gøre de ting, vi finder rigtige.

“

Der er den rene disciplin, der må være brændstoffet. Vi må simpelthen tage os sammen, lette røven og komme i gang med at gøre det, som der skal gøres

Det er vigtigt at være optimist, og når det handler om motivation og lysten til at rykke og skabe forandringer, er det nok den bedste energi at køre på. Men når vores generation er ved at efterlade den værst tænkelige udgave af Jorden til vores børn, er det vel på tide at slippe optimismen og handle, uanset om man er motiveret eller ej?

Den rene disciplin må være brændstoffet. Vi må simpelthen tage os sammen, lette røven og komme i gang med at gøre det, som der skal gøres.

Der findes ikke en samlet opskrift på succes

Men før vi overhovedet bliver bevidste om at skulle pakke lydigheden væk og handle, er vi vel nødt til at være flere, der erkender, at der er et problem?

I bogen beskriver de to forfattere, at det kræver en fælles anstrengelse at få skabt de nødvendige ændringer. At det dermed bliver til en politisk opgave.

Men hvordan trænger man igennem den kollektive fortrængning, vi har med at gøre her, så den enkelte borger vil gøre det, som der skal gøres? Det bad jeg Rasmus Willig give et bud på.

“Det er som om, at alle leder efter en succesformel for, hvordan vi skal trænge igennem den kollektive fortrængning, når det kommer til de enorme forandringer, vi står overfor i forhold til klima- og biodiversitetskrisen”.

“Men der findes ikke en sådan formel, så i stedet for at lede efter en ikke-eksisterende formel, så er vi nødt til blot at sige tingene højt, som de er. Og blive ved med at sige det. Det er først, når vi bryder tavsheden, at der for alvor begynder at ske noget. Ikke før”.

Reklamebranchen er den hysteriske væksts loyale soldater

Bogen peger på, at reklamebranchen har et stort medansvar for vor klodes tilstand. Et nedslag, som jeg må erkende, at jeg i hvert fald ikke selv havde fået øje på før.

Men de to forskere giver lige netop den industri et betydeligt medansvar for vedligeholdelsen af menneskehedens fælles bases kritiske tilstand.

“

Tærsklen for at fremstå som moralist er blevet ekstremt lav. Tolerancen over for kritik af ens egne handlingsvalg er lavere end nogensinde i vores samfund

Hvis forbrugersystemet er hæren og reklamebranchen er propagandaapparatet, burde selvsamme branche få ret røde ører, når og hvis de læser bogen. Hvor røde ører bør de egentlig få?

"Du glemmer størrelsen på ørene! Det er vigtigt", ler Rasmus Willig og fortsætter: "Der er nemlig tale om meget store røde ører. Det er det korte svar".

Vi mennesker har, som de to forfattere skriver i bogen, et stort behov for at tænke, at vi gør det rigtige. Og det betyder netop ofte, at jo mere tvivlsomme vores handlinger er, jo vigtigere er det for os at insistere på, at vi gør det rigtige. Det gælder vel også reklameindustrien, påpeger jeg over for Willig

“

En kritiker er en røv med ører; stor lydhørhed og et system til udskillelse af affald

"OK, så er det lidt længere svar, hvis vi nu anvender forfatter **Carstens Jensens** metafor for en kritiker. En kritiker er en røv med ører, siger han, stor lydhørhed og et system til udskillelse af affald. Det kan man ikke sige om industrien ... altså at den har været lydhør overfor de enorme kriser, og et system, ikke til udskillelse af affald, men til genbrug, har den heller ikke skabt".

Og understreger videre:

"Det vigtige er imidlertid nu, at vi alle forstår, at vi ikke kan spille Sorteper. Vi er alle gerningsmænd, ikke ofre".

“

Hvad der opfattes som et afsavn, eller med et andet ord, begrænsning, er i virkeligheden ikke andet end det moralfilosofien beskriver som frihed i begrænsning

I bogen står også, "at tærsklen for at fremstå som moralist er blevet ekstremt lav, og at tolerancen over for kritik af ens egne handlingsvalg er lavere end nogensinde i vores samfund, er et logisk udtryk for den herskende, individualistiske tidsånd, hvor den personlige frihed er det højeste gode, der trumfer alle andre moralske værdier og principper".

Det er vel, når alt kommer til alt, en naturlig reaktion på en særdeles ubekvem viden.

Begrænsningens frihed

Men hvordan gør vi som individer? Hvad kræver det af mig, at gå ud og gøre det rigtige? Terapi, disciplin. Hvordan handler man på det at skulle lide et afsavn, som det vel i første omgang må føles som?

"Vores umiddelbare reaktion er, at det måske kan føles som et afsavn, men min egen erfaring, og i øvrigt alle de andre, som vi har mødt på vores vej, er den stik modsatte. Hvad der af udenforstående opfattes som et afsavn, eller med et andet ord, begrænsning, opleves i virkeligheden som frihed. Det, som moralfilosofien beskriver som frihed i begrænsning" svarer Willig og uddyber:

"Jeg kan altså kun erfare min frihed, når jeg giver et vist afkald, og det sker først i det øjeblik, at jeg fx parkerer bilen og holder op med at spise kød".

"For hvordan kan jeg være fri, hvis jeg sætter min børns fremtid over styr? Hvordan kan jeg være sammen med andre i en falsk frihedsforestilling, der sætter vores fælles børns fremtid over styr? Lige så voldsom som klima- og biodiversitetskrisen er, ligeså banal er den at løse"

“

Hvad skal vi svare' er en meget sort bog, men på en måde, der tænder det stærkeste lys i mig. Det lys, der kan og må få os til at handle

"Det er naturligvis en forenkling af kompleksiteten, men ikke desto mindre, er der et element af sandhed i den konstatering, som er svær at komme udenom. Så for at besvare dit spørgsmål, så begynd med f.eks. at spise en langt mere plantebaseret økologisk kost. Hvad kan der ske ved det," spørger han og driver pointen helt hjem – bare for en sikkerheds skyld:

"Ingen coach, ingen terapi. Hvorfor det? Der er jo ikke tale om nogen særlig voldsom ændring. Vi har blot en evne til at gøre den voldsom. Og falder man i, sådan som jeg og andre også gør det engang imellem, så starter man forfra dagen efter. Pointen er, at man er i gang."

Håbet som livets faste holdepunkt

Så er der kun tilbage at insistere på, at det nytter at gøre noget. At det trods situationens alvor, ikke er for sent. Kun næsten for sent.

Hvis der er håb, hvori består håbet så? Vokser håbet først frem, og bliver noget vi handler på, når vi alle ligger og hiver efter vejret, spørger jeg Rasmus Willig videre. Som svarer:

"Det ved jeg ikke, men jeg er af den opfattelse, at vi har behov for et håb for at kunne handle, og jeg mener, at både håb og muligheden for at løse de voldsomme kriser er en reel mulighed."

“

Med bogen "Hvad skal vi svare" har jeg personligt fundet årets julegave til mine børn. Den skal de have, med en dedikation på bogens første side, hvor jeg påtænker blot at skrive "*UNDSKYLD*"

Efter en lille tænkepause fortsætter han:

"... Men jeg er også bange for, at vi kan komme i en situation, hvor flere end nu spiller på en underlig form for determinisme, hvor løbet er kørt – og derfor blot ser passivt til".

"Når jeg betegner det som en underlig form for determinisme, er det fordi, den strider imod den del af den menneskelige antropologi, der tilsiger, at vi faktisk kan handle rationelt og også på en sådan måde, at det bringer det bedste frem i menneskeheden. Skulle vi ikke gøre det for vores børns skyld?"

Skylder vi dem ikke det? I det mindste at gøre forsøget og blive ved med at forsøge", slutter han.

Nuvel – med bogen "Hvad skal vi svare" har jeg personligt fundet årets julegave til mine børn. Den skal de have, med en dedikation på bogens første side, hvor jeg påtænker blot at skrive "UNDSKYLD".

Det er en meget sort bog, men på en måde, der tænder det stærkeste lys i mig. Det lys, der kan og må få os til at handle.

Arne Johan Vetlesen, Rasmus Willig: *Hvad skal vi svare?*, 212 sider, Hans Reitzels Forlag, 200 kroner.

Topfoto: Forsiden af bogen.

Kan du lide POV formatet, så skulle du tage at [klikke her og like vores Facebook-side](#). Her får du også alle links til vores nye artikler. Del os gerne med andre. Du kan også tegne et abonnement til 20 kr. om måneden via PayPal under 'Hold POV.International i live' eller via din netbank. Vores kontonummer er: 3409 12107307. Du kan også donere til hele POV.International via MobilePay på 40 12 19 68. Vi udkommer uden annoncer og modtager ikke mediestøtte.

Thomas Milsted

Thomas Milsted er forfatter og rådgiver. Er medlem af Dansk Journalistforbund og har skrevet adskillige bøger og artikler om og omkring det psykosociale arbejdsmiljø. Har i mere end tyve år arbejdet som rådgiver og foredragsholder. Tidligere leder af Center for Stress og Trivsel A/S, nu freelance og Generalsekretær i Stresstænknetanken. Sidder og har siddet i diverse tænketanke med hovedvægt på at få løst stressproblematikker i danske organisationer og samfundet generelt. Har blandt andet udgivet: Stress. Sådan tackler du det. (1999) Børsens Forlag. Stress. Grib chancen for et bedre (arbejds)liv. (2006) Jyllandspostens/Politikens Forlag. Lykke. Er der en vej til det gode liv? (2008) Jyllandspostens/Politikens Forlag. Trivsel. En guide til motivation og arbejdsglæde. (2009) Jyllandspostens/Politikens Forlag. Ned og op med stress. (2011) En samtale-bog med Pernille Rosenkrantz-Theil. Gyldendal. Arbejdsglad. - sådan skaber du bedre resultater med glade medarbejdere. (2014) Gyldendal. Skab værdi med trivsel og empati. (2015) Gyldendal. Stedbørnene. En guide til sammenbragte familier. (2015) People's Press. Stresset. (2017). People's Press. Mobile Pay: 31418376

FACEBOOK

TWITTER

GOOGLE

PINTEREST

TAGS:

"HVAD SKAL VI SVARE"

ARNE JOHAN VETLESEN

BOG

KAMPSKRIFT

RASMUS WILLIG

REKLAMEBRANCHEN

THOMAS MILSTED

ULYDIGHED

ANBEFALET TIL DIG

NY BOG: Stresset – hvornår har du selv et ansvar **Thomas Milsted: Tænk på dit arbejdsmiljø når du stemmer** **Sophies valg – eller når vores ambitioner rækker højere end vores formåen**

F Ø L G P O V

Synes godt om

Del

49 tusind personer synes godt om dette.
[Opret en profil](#) for at se, hvad dine venner synes godt om.

Follow @pointofviewint

S T Ø T P O V

POINT of VIEW International modtager ikke mediestøtte, bruger ikke banner- eller pop-up-reklamer og har ikke nogen betalingsmur.

Hvis du ønsker at støtte vores arbejde, kan du gøre det ved at abonnere, donere et enkelt beløb eller honorere den enkelte skribent via hendes eller hans MobilePay. Skribenternes numre er oplyst i infoboks under teksterne.

Støt POV med MobilePay

Støt POV's arbejde med en flad tyver (eller mere) og et enkelt klik på logoet nedenfor eller via nummeret her: **MobilePay 40 12 19 68**

Støt POV som abonnent

Nedenfor kan du vælge at støtte POV med et fast månedligt beløb på 20, 100 eller 1000 kr. via PayPal. Aftalen kan til enhver tid opsiges med øjeblikkelig virkning.

Donations-niveau
Glad bruger : 20.00 DKK pr. måned ▼

Abonner

Du kan også støtte os med en bankoverførsel:
 Reg. nr. 3409 kontonr. 12107307

VI TAKKER FOR DIT ENGAGEMENT**Om POINT of VIEW International**

POINT of VIEW International er en uafhængig platform for analyse, debat og kritik for 62 skribenter og journalister. POV har desuden bragt gæsteindlæg af mere end 300 eksperter, meningsdannere og kunstnere.

Som blogfællesskab gælder det, at alle skribenter skriver i eget navn, kun giver udtryk for egne meninger og selv står på mål for dem.

Disse synspunkter deles derfor ikke nødvendigvis af hverken POV International eller andre skribenter ved POV.

Kontakt

Du kan kontakte POV ved at sende en email til den ansvarshavende chefredaktør Annegrethe Rasmussen på AGR@pov.international

Q U I C K P O V

12/11/2017

Maria Helleberg: Schyelling på Sky Bar

10/11/2017

POV's Dansk Vestindien-kalender – november-december

07/11/2017

Massakre i Texas: Systemfejl hober sig op

24/10/2017

Jørgen Dragsdahl: Alarmeredskab for USA's bombefly

16/10/2017

LSD og stress – vi mikrodoserer da bare

◀ [FOREGÅENDE](#)

**Karen Hammer:
Chaplins morderiske
alter ego**

[NÆSTE](#) ▶

**Susanne Sayers:
Fremtiden bliver smuk
– hvis vi kan tænke den
smuk**

SENESTE INDLÆG FRA

Narcissisme på slap line – festen er slut, Peter Aalbæk

KOMMENTAR – Mange har undret sig, flere er væmmedes og nogle få

Bjarke Myrthu: Slangen i paradiset – hvad medierne ikke fortæller dig om skattely

KOMMENTAR – Det er forkert at bedrive skattetænkning, og det er godt,

“Du spiller som en fiske” – Kvinderne kommer men videospil er stadig en mandeklub

NETKULTUR – Selvom kvinder har gjort stærkt indtog i videospilmiljøet de seneste

Kristian V. Jensen: Der hvor vores boghjerner banker

VI ER HER! B/E/L/L/A...C \E\N/T/R\N/E/T. Som at stå ansigt til ansigt med

Karen Hammer: Chaplins morderiske alter ego

BAG OM FILMEN – Charlie Chaplins Monsieur Verdoux fra 1947 har ikke været vist